

Analysis of the Impact of Arabic Syntactic Structures and Motivation on the Process of Learning Arabic

Mohammad Hossein Ranjbar¹

Department of Theology Education Shahid Rajaei Campus Farhangian University Semnan Iran (**Corresponding author**). mohammadhossein.ranjbar83@gmail.com

Hamideh Arghavani Bidokhti²

Department of Arabic Literature Semnan University Semnan Iran. arghavany62@gmail.com

Abstract

Syntactic structure is a fundamental feature of any language and is referred to by different terms across languages including *Dastoor* in Persian *grammar* in English and *Nahw* in Arabic. This study investigates second-language acquisition through the mastery of Arabic syntax (*Nahw*) with particular emphasis on the role of motivation in the learning process. The study employed a quantitative research design and was conducted among students majoring in Islamic Theology at the Shahid Rajaei Campus of Farhangian University in Semnan. The target population consisted of 33 students ($n = 33$). Data were collected using a questionnaire developed based on the framework proposed by Dörnyei and Taguchi to examine both the direct effect of *Nahw* on Arabic language acquisition and its indirect effect through learners' motivation. The questionnaire initially comprised 45 items across five dimensions: *Nahw* learning experience motivational factors psychological and social effects linguistic skills and future behavioral intentions. Responses were measured using a five-point Likert scale ranging from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree). Following questionnaire administration 11 participants withdrew from the study. The final sample consisted of 22 participants although the statistical analysis was conducted on 21 valid responses. The reliability and validity of the measurement instrument were examined using SmartPLS and T-values were used to assess the statistical significance of the individual items. Convergent validity

---

¹ **Cite this article:** Ranjbar M.H. & Arghavani Bidokhti H. (2026). Analysis of the Impact of Arabic Syntactic Structures and Motivation on the Process of Learning Arabic. *Research in Arabic Language and Literature Education* 8(2) p. 1-17.

<https://doi.org/10.48310/alle.2025.18035.1200>

Received: 2025/12/08; **Revised:** 2026/03/10; **Accepted:** 2026/04/15; **Published online:** 2026/10/02

Article type: Research Article

Publisher: Farhangian University

©2026 authors retain the copyright and full publishing rights.

<https://amozesharabi.cfu.ac.ir>

analysis yielded values above 0.86 for all constructs supporting the reliability of the measurement model. The Cronbach's alpha coefficient was 0.96 indicating a high level of internal consistency. Discriminant validity was also assessed with values exceeding 0.50 across all dimensions supporting the validity of the constructs. The significance analysis showed T-values above the threshold of 1.96 for most items; however Items 3 9 and 17 did not meet this criterion and were therefore removed. The remaining items demonstrated acceptable levels of significance and reliability. The findings indicate a significant relationship between mastery of *Nahw* and Arabic language proficiency as well as a significant role for *Nahw* in fostering learners' motivation to study Arabic. Furthermore the statistical findings suggest that mastery of Arabic syntax enhances learners' comprehension of Arabic texts and enables them to identify more nuanced and interpretive dimensions of textual meaning.

Keywords: Language; Second language; Syntax; Learning; Motivation.

تحليل تأثير التراكيب النحوية للغة العربية مع تعزيز الدافعية على عملية تعلم اللغة العربية

محمد حسين رنجبر¹⁵

قسم تعليم العلوم الدينية، حرم الشهيد رجائي، جامعة فرهنگيان، سمنان، إيران (الباحث المسؤول).

mohammadhossein.ranjbar83@gmail.com

حميدة أرجواني بيدختي¹⁶

arghavany62@gmail.com

قسم الأدب العربي، جامعة سمنان، سمنان، إيران.

المخلص

من الخصائص الرئيسية لكل لغة هي هيكلها النحوي الذي يُطلق عليه في اللغات المختلفة مسميات مختلفة. في اللغة الفارسية يُسمى "دستور"، وفي الإنجليزية يُسمى "Grammar"، وفي اللغة العربية يُسمى "النحو". هدف هذه الدراسة هو فحص تأثير تعلم اللغة الثانية من خلال معرفة علم النحو. تعد هذه الدراسة من نوع الدراسات الكمية، وقد أُجريت على طلاب قسم اللاهوت في جامعة الثقافة في سمنان، مركز شهيد رجائي. بلغ عدد أفراد العينة 33 شخصاً (n=33). بعد توزيع استبيان بناءً على استبيان دوريني وتاجوتشي، الذي يتضمن جزأين: تأثير النحو المباشر على تعلم اللغة العربية، وتأثيره غير المباشر من خلال تحفيز الدافعية. يتضمن الاستبيان 45 سؤالاً موزعة على خمسة مقاييس هي: تجربة تعلم النحو، العوامل التحفيزية، التأثيرات النفسية والاجتماعية، تأثيرات المهارات اللغوية، والتنبؤ بسلوكيات المستقبل، وذلك باستخدام مقياس ليكرت من 5 درجات (1 = لا أوافق بشدة)، (5 = أوافق بشدة). بعد طلب المشاركة في الاستبيان، انسحب 11 شخصاً من الدراسة، ليتم تحديد حجم العينة وفقاً لقاعدة كوكيران ليصبح 22 شخصاً. باستخدام برنامج SPSS، تم تحديد حجم العينة على أنه 21. بعد ذلك، تم تحديد الثبات والصدق باستخدام برنامج Smart PLS. ولتحديد دلالة كل سؤال، تم استخدام قيمة. لتحديد ثبات الاستبيان تم استخدام الصدق المتقارب، حيث أظهرت النتائج قيمة أعلى من 0.86، مما يؤكد مصداقية النتائج. كما تم تحديد معامل ألفا كرونباخ لهذه الدراسة بـ 0.96، وهو مستوى مناسب. أما بالنسبة للصدق، فقد تم استخدام الصدق التباعدي، حيث كانت النتائج أعلى من 0.5، مما يثبت صلاحية المقاييس. فيما يتعلق بالمعنوية، أظهرت قيمة وجود دلالة عند مستوى أعلى من 0.96. ومع ذلك، تجدر الإشارة إلى أن ثلاثة أسئلة (3، 9، 17) لم تحقق هذا المستوى وتم حذفها من الاستبيان؛ أما بقية الأسئلة فكانت دالة إحصائياً وتتمتع بمستوى مقبول ومناسب. تظهر نتائج هذه الدراسة وجود علاقة ذات دلالة إحصائية بين تعلم النحو وتعلم اللغة العربية، وكذلك بين تحفيز الدافعية في تعلم هذه اللغة. كما أظهرت البيانات وجود علاقة بين النحو وزيادة الفهم والاستيعاب للنصوص العربية، بحيث إن الأفراد الذين يدرسون النحو يتمكنون من فهم النقاط الخفية والتفسيرية للنصوص.

الكلمات المفتاحية: اللغة، اللغة الثانية، النحو، التعلم، الدافعية.

تحلیل تأثیر ساختارهای نحوی زبان عربی به همراه ایجاد انگیزه بر فرآیند یادگیری زبان عربی

محمدحسین رنجبر^۱

گروه آموزش الهیات، پردیس شهید رجایی، دانشگاه فرهنگیان، سمنان، ایران (نویسنده مسئول).

mohammadhossein.ranjbar83@gmail.com

حمیده ارغوانی بیدختی^۲

گروه ادبیات عرب، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

arghavany62@gmail.com

چکیده

از مختصات اصلی هر زبان ساختار نحوی آن است که در زبان‌های مختلف نام‌های گوناگون بر آن می‌گذارند. در زبان فارسی دستور، در انگلیسی گرامر و در زبان عربی نحو نامیده می‌شود. هدف از این پژوهش بررسی یادگیری زبان دوم به وسیله دانستن علم نحو است. پژوهش حاضر از نوع کمی است؛ که بر روی دانشجویان رشته الهیات دانشگاه فرهنگیان سمنان مرکز شهید رجایی انجام شد. جامعه آماری شامل ۳۳ نفر بود ($n=33$). بعد از انتشار پرسشنامه‌ای براساس پرسشنامه دورنیه و تاگوچی شامل دو قسمت تأثیر مستقیم نحو بر یادگیری عربی و تأثیر غیرمستقیم آن به صورت ایجاد انگیزه بود. این پرسشنامه شامل ۴۵ سؤال در ۵ مقیاس تجربه یادگیری نحو، عوامل انگیزشی، تأثیرات روان‌شناختی و اجتماعی، تأثیرات مهارت زبانی و پیش‌بینی رفتار آینده در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه (۱ = کاملاً مخالفم، ۵ = کاملاً موافقم) است. بعد از درخواست برای انجام پرسشنامه ۱۱ نفر از شرکت در پژوهش انصراف دادند و جامعه آماری ما طبق فرمول کوکران ۲۲ نفر مشخص شد که با برنامه SPSS حجم نمونه برابر با ۲۱ تعیین شد. بعد از آن پایایی و روایی آن با استفاده از برنامه اسمارت

^۲ **استناد به این مقاله:** رنجبر، محمدحسین؛ ارغوانی بیدختی، حمیده (۱۴۰۵). تحلیل تأثیر ساختارهای نحوی زبان عربی به همراه ایجاد انگیزه بر فرآیند یادگیری زبان عربی. پژوهش در آموزش زبان و ادبیات عرب، ۸(۲)، ص ۱۷-۱.

<https://doi.org/10.48310/alle.2025.18035.1200>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۱۷؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۴/۱۲/۱۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۱/۲۶؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۵/۰۷/۱۰
نوع مقاله: مقاله پژوهشی   ناشر: دانشگاه فرهنگیان   © ۱۴۰۵ نویسندگان دارنده حق مولف مقاله خود بدون محدودیت هستند.

پی.ال.اس^۳ مشخص گردید؛ برای تعیین معناداری هر سؤال نیز از T-value استفاده شد. برای تعیین پایایی پرسشنامه از روایی همگرا استفاده شد که نتایج همگی سطحی بالاتر ۰.۸۶ بدست آمد که نتایج را تأیید می‌کند. همچنین آلفا کرونباخ این پژوهش نیز برابر با ۰.۹۶ تعیین شد که سطحی مطلوب است. برای تعیین روایی پژوهش از روایی واگرا استفاده شد که نتایج سطحی بالاتر از ۰.۵ بود که مقیاس‌ها تأیید می‌شوند. برا معناداری با استفاده از T-value سطحی بالاتر از ۱.۹۶ بدست آمد البته باید اشاره کرد سه سؤال ۳، ۹ و ۱۷ این سطح را کسب نکردند و از پرسشنامه حذف شدند؛ بقیه سؤالات نشان دهنده معنی‌داری آنان است و در سطح مطلوب و قابل پذیرش قرار دارند. یافته‌های این پژوهش نشان دهنده رابطه معناداری بین یادگیری نحو بر یادگیری عربی و همچنین ایجاد ساختار انگیزه در یادگیری این زبان دارد. همچنین آمارها نشان دهنده رابطه بین نحو و درک و فهم بالاتر نسبت به متون عربی وجود دارد؛ طوری که افرادی که به یادگیری نحو اقدام می‌کنند نکات پنهانی و تفسیری از متن متوجه می‌شوند.

کلیدواژه‌ها: زبان، زبان دوم، نحو، یادگیری، انگیزه.

۱. مقدمه

یادگیری عبارت است از تغییرات جزئی یا پیچیده در رفتار بالقوه و شناخت موجود زنده به گونه‌ای که این تغییر نسبتاً دائمی بوده و بر اثر تجربه به وجود آمده باشد (حق محمدی و همکاران، ۲۰۲۴). یکی از عرصه‌های مهم و اثرگذار در زندگی انسان که زندگی در اجتماع منوط به آن است، یادگیری زبان است. زبان‌شناسان عموماً زبان را به صورت مجموعه پیچیده‌ای از نظام‌های مجرد و ذهنی تعریف می‌کنند که جزء توانش‌های مغز انسان به شمار می‌رود و برای ایجاد ارتباط میان افراد بشر به کار می‌آید. بنابراین تعریف، زبان یک پدیده مجرد و غیرمادی است (حق شناسی و علی محمد ۱۳۹۹). برخی نیز زبان را واسطه اصلی تبادل اطلاعات معرفی می‌کنند (شکوهیان و حسن ۱۹۹۶). باوفا دلیوند در پژوهشی زبان را این گونه تعریف می‌کند: زبان، شاهکار خلقت الهی، نهادی است اجتماعی که در کنار نقش اصلی خود-ایجاد ارتباط- دارای نقش‌هایی چون تکیه‌گاه اندیشه، نقش ما فی الضمیر و... است (دلیوند و ابراهیم ۲۰۱۲). یکی از زبان‌های مهم یادگیری برای انسان، زبان عربی است. یادگیری زبان عربی به دلیل اهمیت فراوان آن در جهان اسلامی، تجارت بین‌المللی و دیپلماسی، مورد توجه بسیاری از زبان‌آموزان و پژوهشگران قرار گرفته است (موحدی و همکاران، ۲۰۲۳). بدون شک آموزش زبان عربی در ایران در کنار شیوه‌های سنتی، به راهبردهای نوین نیازمند است (احمدزاده و آرمان ۲۰۲۳). توجه و اهتمام اروپاییان به فراگیری زبان عربی و تدریس آن به شکل رسمی در دانشگاه‌های اروپایی از سابقه‌ای طولانی برخوردار است (توماس‌ارپینیوس روبرت جونز بیانی و کیانوش ۲۰۰۰). البته باید اشاره کرد یادگیری زبان عربی برای تسلط کامل بر آن، کار آسانی نیست (Al Alili & Hassan 2017). پژوهش‌ها نشان‌دهنده اهمیت یادگیری این زبان دارد، برای مثال یادگیری زبان عربی باعث بهبود حفظ قرآن کریم دانش آموزان می‌شود (Annisa & Yudiati 2024). پژوهش دیگری نیز بیان می‌دارد زبان عربی به عنوان یک زبان خارجی برای انتقال معارف اسلامی در قاره آفریقا و آسیا نقش مهمی دارد (Versteegh 2018). در یادگیری هر زبانی از جمله زبان عربی نحو و صرف نقش مهمی در درک اجزای ساختار آن زبان دارد. صرف و نحو یکی از مهم‌ترین علوم عربی است زیرا جنبه‌های مهمی از زبان عربی را لمس می‌کند (Nuha & Afthon 2018). طبق شواهد تاریخی پایه‌گذار علم نحو امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب است. که آن حضرت این علم را به ابوالاسود دوئلی آموخت (Nuha & Afthon 2018). با استفاده از علم نحو زبان عربی صحیح است و با آن می‌توان بدون اشکال سخن گفت (Mohammed 2024). پژوهش‌ها نشان می‌دهد، نحو یکی از مهم‌ترین شاخه‌های زبان عربی است که نحو فردی است که قادر به درک معنای مکالمه و خواسته‌های گوینده است (Windarti & Syarifaturrahmatullah 2020). جدای از تأثیر مستقیم علم نحو بر یادگیری زبان عربی، این علم می‌تواند به صورت غیرمستقیم نیز بر این فرایند اثر بگذارد. انگیزه را چرایی رفتار و محرک آن تعریف کرده‌اند (علوی میرکمالی و کیمیا سادات ۲۰۱۶). طبق پژوهش تمنایی فر و همکاران انگیزه بر پیشرفت تحصیلی اثر مثبت دارد (فر و گندمی ۲۰۱۱). پژوهش‌ها نشان می‌دهد باید انگیزه را در جهت پیشرفت تحصیلی استفاده کرد (مطیعی ۲۰۲۴). یکی از پرسشنامه‌هایی که می‌تواند تأثیر انگیزه را از مقیاس‌های مختلف بسنجد پرسشنامه انگیزشی زبان دوم دورنیه و تاگوچی است. مبانی نظری استفاده شده از پرسشنامه دورنیه و تاگوچی شامل خودآزمان زبان دوم، تجربه یادگیری زبان دوم، اعتماد به نفس زبانی، تأثیر والدین و خانواده و علاقه می‌شود.

۳. مبانی نظری

خودآرمان زبان دوم، جنبه یا بعد خودآرمان یک شخص در یادگیری زبان دوم است. تجربه یادگیری دوم شامل انگیزه‌ای مختص موقعیت یادگیری است یعنی موارد برنامه‌ی درسی، معلم زبان، گروه همسالان و مطالب درسی است (زاده و همکاران، ۲۰۲۰). اعتماد به نفس زبانی ساختاری است که ابتدا توسط کلمنت و همکاران معرفی شد. کلمنت معتقد بود که اعتماد به نفس زبانی یک عامل تعیین کننده و مهم در انگیزش زبان دوم بوده است (زاده و همکاران، ۲۰۲۰). دورنیه و همکاران معتقدند که محیط اجتماعی و اطرافیان می‌توانند بر انگیزه‌ی زبان‌آموز جهت یادگیری تأثیرگذار باشد (زاده و همکاران، ۲۰۲۰). علاقه عامل انگیزشی است که توسط تاگوچی مورد بررسی قرار گرفته است و نتیجه خود را منتشر کرده‌اند (زاده و همکاران، ۲۰۲۰).

۴. پیشینه پژوهش

با وجود اینکه دین اسلام به عنوان دین رسمی کشور ما شناخته می‌شود و کاربردهای گسترده آن در حوزه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و علمی قابل توجه است و همچنین تدریس زبان عربی و علم نحو آن به طور رسمی و گسترده در مدارس و دانشگاه‌ها ارائه می‌شود، اما هنوز تأثیر یادگیری علم نحو بر فرایند یادگیری زبان عربی، به ویژه از منظر تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم آن از طریق انگیزش، در تحقیقات علمی مورد توجه قرار نگرفته است. با توجه به این خلأ پژوهشی در خصوص بررسی دقیق این تأثیرات و اهمیت آن در فرایند یادگیری زبان عربی، هدف اصلی این تحقیق پاسخ به این سؤال است که تا چه اندازه یادگیری علم نحو عربی بر یادگیری زبان عربی تأثیرگذار است و این تأثیرات چگونه می‌توانند بر فرایند یادگیری زبان عربی مؤثر واقع شوند. پژوهش‌های مشابهی که در زمینه‌های یادگیری زبان‌های دیگر مانند زبان‌های انگلیسی و فارسی انجام شده‌اند، به وضوح نشان می‌دهند که یادگیری نحو تأثیرات قابل توجهی بر فرایندهای زبانی دارد، اما در مورد زبان عربی به طور خاص، تحقیقاتی در این زمینه یافت نشده است. در پژوهش حاضر، هدف اصلی یافتن پاسخ به سؤالاتی نظیر موارد زیر است:

۱. آیا بین یادگیری علم نحو و یادگیری زبان عربی ارتباط معناداری وجود دارد؟
۲. آیا یادگیری علم نحو می‌تواند بهبود قابل توجهی در تسلط بر زبان عربی ایجاد کند؟
۳. چه تأثیراتی از یادگیری نحو به صورت مستقیم و غیرمستقیم از طریق انگیزش بر فرایند یادگیری زبان عربی اعمال می‌شود؟
۴. آیا دانش‌آموزان یا دانشجویانی که نحوی را به طور مؤثرتر می‌آموزند، قادر به درک و تحلیل متون عربی به طور دقیق‌تر هستند؟
۵. تا چه حد استفاده از علم نحو می‌تواند انگیزه یادگیری زبان عربی را در دانش‌آموزان و دانشجویان تقویت کند؟

۵. روش‌شناسی

در این بخش به بررسی روش‌شناسی پژوهش پرداخته شده است. پژوهش حاضر از نوع کمی و توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان رشته الهیات در دانشگاه فرهنگیان شهید رجایی در شهر سمنان است که در پاییز و بهار سال ۱۴۰۲ و مهرماه ۱۴۰۳ واحد نحو عربی را گذرانده‌اند. نمونه‌ی مورد بررسی شامل ۳۳ نفر ($n=33$) از دانشجویان رشته الهیات است که در زمان‌های مذکور به تحصیل در علم نحو عربی پرداخته‌اند. در این پژوهش، ۱۱ نفر از شرکت‌کنندگان به دلایل شخصی از ادامه مشارکت در پژوهش منصرف شدند. شرکت‌کنندگان به وسیله روش نمونه‌گیری ساده و با استفاده از نرم‌افزار SPSS 27 انتخاب شدند. به منظور انتخاب گروه نمونه، تعداد نهایی بر اساس فرمول^۴ کوکران^۵ معین گردید که ۲۱ نفر به عنوان نمونه نهایی انتخاب شدند. معیارهای ورود به نمونه شامل عدم شرکت در برنامه‌های بررسی مشابه و رضایت و آگاهی کامل شرکت‌کنندگان، به همراه عدم نمره افتادن در درس مذکور در دو ترم متوالی بوده است. معیارهای خروج از پژوهش شامل عدم پاسخگویی کامل به سؤالات، شرکت در برنامه‌های مشابه، نمره افتادن در دو ترم متوالی در درس نحو و عدم تمایل شرکت‌کنندگان به ادامه همکاری با پژوهش بوده است. پس از هماهنگی‌های لازم، این پرسشنامه برای سنجش سه ترم متوالی مورد استفاده قرار گرفت. مداخلات آموزشی در دانشگاه نیز در قالب برنامه آموزشی تعریف‌شده از سوی سازمان مرکزی به طور متوسط هر هفته دو جلسه، به مدت ۲ الی ۲:۳۰ ساعت در طول ترم، به اجرا درآمد. در مهرماه ۱۴۰۳، آزمون از دانشجویانی که این واحد را گذرانده‌اند، به عمل آمد. نمودار جریان^۶ مراحل پژوهش در شکل ۱ نشان داده شده است. همه شرکت‌کنندگان در مرحله آزمون با استفاده از ابزار تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفتند. به منظور رعایت اصول اخلاقی پژوهش، اطمینان حاصل شد که اطلاعات دانشجویان به صورت محرمانه باقی‌مانده و در هیچ جایی منتشر نخواهد شد. ابزارهای سنجش در این پژوهش شامل یک پرسشنامه دوبخشی است. این پرسشنامه بر اساس پرسشنامه زبان دوم (۲۰۱۰) دورنیه^۷ و تاگوچی^۸ طراحی شد؛ بخش اول به بررسی تأثیر مستقیم علم نحو بر یادگیری زبان عربی پرداخته و قسمت دوم تأثیر غیرمستقیم نحو بر یادگیری عربی از طریق ایجاد انگیزه را می‌سنجد. این پرسشنامه بر اساس مدل انگیزه یادگیری زبان دوم ارائه‌شده توسط دورنیه و تاگوچی (۲۰۱۰) طراحی گردید. این پرسشنامه از جدیدترین دستاوردهای پژوهشی انگیزش زبان دوم محسوب می‌شود و از لحاظ نظری نیز پشتوانه‌ی قدرتمندی دارد و بنابراین، پشتوانه محکمی را برای ابزار طراحی شده در پژوهش حاضر فراهم می‌آورد (زاده و همکاران، ۲۰۲۰). طراحی اولیه پرسشنامه با استفاده از هوش مصنوعی کوپیلوت^۹ انجام شد و پس از رفع اشکالات، به هوش مصنوعی جیمینای^{۱۰} سپرده شد. در نهایت، پرسشنامه برای استانداردسازی به هوش مصنوعی چت جی پی تی^{۱۱} ارائه شد و تغییراتی به آن توسط پژوهشگر برای رفع نارسایی‌ها و بهبود عملکرد انجام گرفت. این پرسشنامه با ۴۵ آیت و ۵ خرده‌مقیاس شامل: تجربه یادگیری نحو، عوامل انگیزشی، تأثیرات روان‌شناختی و اجتماعی، تأثیر بر مهارت‌های زبانی و پیش‌بینی رفتار آینده طراحی گردید. سؤالات ۱ تا ۱۳ و ۴۵ مربوط به تجربه یادگیری نحو هستند، درحالی‌که سؤالات ۱۴ تا ۲۵ به عوامل انگیزشی مطابق با مدل دورنیه و تاگوچی اشاره دارند و مبانی نظری آن شامل مفاهیمی مانند «خودآرمان در زبان دوم»، «تجربه

⁴ $n = \frac{Z^2 pq}{d^2}$

⁵ William Cochran

⁶ CONSORT

⁷ Dornyei

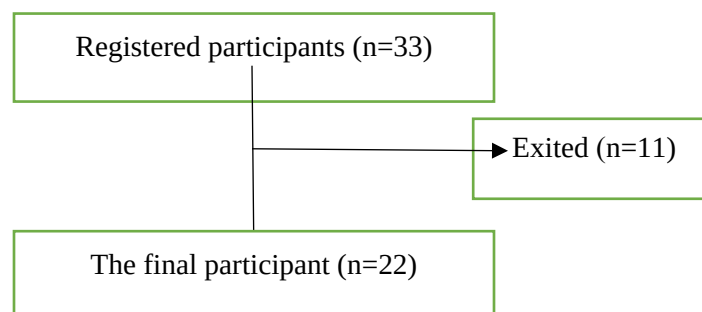
⁸ Taguchi

⁹ Copilot

¹⁰ Gemini

¹¹ ChatGPT 40

یادگیری زبان دوم، «اعتماد به نفس زبانی»، «تأثیر والدین و خانواده» و «علاقه» است. سؤالات ۲۶ تا ۳۵ به تأثیرات روان‌شناختی و اجتماعی در یادگیری نحو مربوط می‌شوند و سؤالات ۳۶ تا ۳۹ به تأثیرات نحو بر مهارت‌های مختلف زبانی اشاره دارند. همچنین، سؤالات ۴۰ تا ۴۴ به پیش‌بینی رفتارهای آینده و اهداف زبانی مرتبط هستند. گزینه‌های این پرسشنامه از طریق یک مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم، ۵=کاملاً موافقم) محاسبه می‌شوند و دامنه نمرات کل مقیاس از ۴۵ تا ۲۲۵ متغیر است که هرچه این مقدار بالاتر باشد، نشان‌دهنده تأثیر مطلوب نحو بر یادگیری زبان عربی است. علاوه بر این، پایایی این پرسشنامه در ایران با استفاده از روش همسانی درونی و فرمول آلفای کرونباخ برای همه مقیاس‌ها بالای ۰.۷ و در حد مطلوب ارزیابی شده است (زاده، ۲۰۲۰). محقق در این پژوهش پایایی مقیاس را بر اساس آلفای کرونباخ برابر ۰.۹۶ به دست آورد که نشان‌دهنده ثبات و قابلیت اعتماد بالای ابزار طراحی شده است. این موضوع اهمیت ویژه‌ای در اعتبار سنجی نتایج پژوهش دارد و قابلیت تعمیم‌یابی یافته‌ها به جامعه آماری گسترده‌تر را فراهم می‌آورد.

نمودار ۱- نمودار جریان جامعه آماری و حجم نمونه

۶. یافته‌ها و نتایج

۶/۱. بررسی روایی و پایایی پرسشنامه

یکی از روش‌های معتبر و پرستفاده برای ارزیابی اعتماد یا پایایی پرسشنامه، ضریب آلفای کرونباخ^{۱۲} است. این شاخص اولین بار توسط لی کرونباخ^{۱۳} در سال ۱۹۵۱ برای تعیین قابلیت اعتماد آزمون‌های آموزشی و روان‌شناختی توسعه یافت. ضریب آلفای کرونباخ مقادیری بین صفر و یک را به خود اختصاص می‌دهد و هرچه این مقدار به یک نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده همسانی و انسجام درونی بیشتر آیتم‌های پرسشنامه است (مرتضی، سهیل و اله، ۲۰۱۴). آلفای کرونباخ میزان سازگاری درونی پرسشنامه را می‌سنجد، به این معنا که بررسی می‌کند تا چه حد تمام سؤالات یا اجزای یک آزمون در بیان یک مفهوم واحد همسو هستند. به عبارت دیگر، این ضریب نشان‌دهنده میزان ارتباط درونی آیتم‌های پرسشنامه است و اینکه آیا آن‌ها به‌طور مؤثر به تبیین سازه موردنظر کمک می‌کنند یا خیر (Santos 1999). در بررسی

¹² Cronbach's alpha

¹³ Lee cronbach

پایایی پرسشنامه با استفاده از روش همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برابر با ۰.۹۶۶ بود که نشان دهنده سطح بسیار بالای پایایی است. این ضریب بالا نشان می دهد که آیتم های پرسشنامه به خوبی با یکدیگر همخوانی دارند و از سازگاری درونی مناسبی برخوردارند. علاوه بر این، در ارزیابی پایایی هر یک از پنج بخش پرسشنامه تجربه یادگیری نحو، عوامل مرتبط با انگیزش، تأثیرات روان شناختی و اجتماعی و پیش بینی رفتار آینده - نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. این نتایج اعتبار علمی ابزار سنجش را تأیید می کنند و نشان می دهند که پرسشنامه توانسته است به طور مؤثر متغیرهای مختلف مرتبط با موضوع پژوهش را اندازه گیری کند.

جدول ۱- آمار قابل اطمینان

تعداد	آلفای کرونباخ بر اساس موارد	آلفای
اقدام	استاندارد شده	کرونباخ
۴۵	۰/۹۶۶	۰/۹۶۶

جدول ۲- ضریب آلفای کرونباخ مؤلفه های مقیاس پرسشنامه و نمره کل

مؤلفه ها	تعداد گویه ها	ضریب آلفای کرونباخ
تجربه یادگیری نحو	۱۴	۰.۸۸
عوامل مرتبط با انگیزش	۱۲	۰.۸۸
تأثیر روان شناختی و اجتماعی	۱۰	۰.۹۰
تأثیر بر مهارت های زبانی	۴	۰.۸۸
پیش بینی رفتار آینده	۵	۰.۸۷
نمره کل	۴۵	۰.۹۶

برای ارزیابی روایی پرسشنامه، از روش مدل سازی معادلات ساختاری با استفاده از آزمون معادلات ساختاری (اسمارت پی.ال.اس^{۱۴}) بهره گرفته شده است. این نرم افزار به طور گسترده برای بررسی روایی و پایایی ابزارهای سنجش در تحقیقات علمی به کار می رود. به منظور ارزیابی شاخص های مدل اندازه گیری و اعتبار سنجی آن، از شاخص های کلیدی مانند میانگین واریانس استخراج شده،^{۱۵} پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ استفاده شده است (طلایی نیک، ۲۰۲۴). میانگین واریانس استخراج شده^{۱۶} برای بررسی روایی همگرا^{۱۷} به کار می رود و مقادیر بالاتر از ۰.۵ نشان دهنده کفایت آن است. پایایی ترکیبی نیز برای اطمینان از انسجام داخلی سازه ها و اعتبار مدل استفاده می شود که

^{۱۴} Smart PLS

^{۱۵} AVE

^{۱۶} AVE

^{۱۷} Convergent validity

معمولاً مقادیر بالاتر از ۰.۷ به عنوان قابل قبول در نظر گرفته می شود. آلفای کرونباخ، به عنوان شاخصی برای ارزیابی میزان همبستگی بین آیتم های مرتبط با یک سازه، معیاری از پایایی درونی ابزار سنجش است. علاوه بر روایی همگرا، در این آزمون از روایی واگرا^{۱۸} نیز استفاده می شود که به بررسی تمایز بین سازه های مختلف می پردازد. در نرم افزار اسمارت پی. ال. اس، برای بررسی روایی واگرا، از شاخص های نظیر مقایسه AVE هر سازه با همبستگی های بین سازه ها استفاده می شود؛ اگر AVE سازه ها بیشتر از مربع همبستگی بین آن ها باشد، نشان دهنده روایی واگرا است. این آزمون ها تضمین می کنند که مدل نه تنها در ارزیابی همبستگی های درونی سازه ها موفق است، بلکه توانایی تمایز بین سازه های مختلف را نیز داراست.

جدول ۳- نتایج پایایی و روایی همگرا مدل

AVE	پایایی مرکب	rho_A	
۰.۵۳	۰.۹۳	۰.۹۲	تجربه یادگیری
۰.۵۱	۰.۹۲	۰.۹۱	عوامل انگیزشی
۰.۵۴	۰.۹۲	۰.۹۱	تأثیرات روان شناختی و اجتماعی
۰.۷۳	۰.۹۱	۰.۸۸	تأثیر بر مهارت های زبانی
۰.۶۷	۰.۹۱	۰.۸۸	پیش بینی رفتار آینده

طبق پژوهش طلایی نیک (۲۰۲۴) ضریب همبستگی rho باید مقداری بالاتر از ۰.۷ داشته باشد تا به عنوان شاخصی قابل قبول در تحلیل های آماری در نظر گرفته شود. همان گونه که در جدول ۴ مشاهده می شود، مقادیر rho در این پژوهش بالاتر از ۰.۷ است؛ بنابراین می توان نتیجه گرفت که این ضریب تائید شده و پذیرفتنی است. همچنین، پایایی مرکب نیز مقادیر بالاتر از ۰.۷ دارد که نشان می دهد این شاخص نیز از اعتبار کافی برخوردار است و مورد پذیرش قرار می گیرد. علاوه بر این، میانگین واریانس استخراج شده نیز در این پژوهش بالاتر از ۰.۵ گزارش شده است که طبق استانداردهای علمی نشانگر قابل قبول بودن سازه ها است. به طور مشابه، طبق نتایج پژوهش طلایی نیک (طلایی نیک ۲۰۲۴)، مقادیر بالاتر از ۰.۵ در آزمون فورنل و لارکر نشان دهنده تائید اعتبار ابزارهای اندازه گیری است. این امر حاکی از آن است که ابزارهای به کاررفته در این پژوهش از روایی مطلوبی برخوردار بوده اند و برای استفاده در تحقیقات علمی معتبر به شمار می آیند. این یافته ها بیانگر آن است که همبستگی و پایایی ابزارها در حد مطلوب بوده و اعتبار علمی مدل های مورد استفاده تائید می گردد که می تواند مبنای مناسبی برای نتیجه گیری های آتی در تحقیقات مشابه باشد.

جدول ۴- جدول فورنل و لارکر

پیش‌بینی آینده	عوامل انگیزشی	تجربه یادگیری نحو	تأثیرات روان‌شناختی و اجتماعی	تأثیر بر مهارت‌های زبانی	
				۰.۸۵	تأثیر بر مهارت‌های زبانی
			۰.۷۳	۰.۸۵	تأثیرات روان‌شناختی و اجتماعی
		۰.۷۳	۰.۷۵	۰.۷۰	تجربه یادگیری نحو
	۰.۷۱	۰.۸۱	۰.۸۸	۰.۷۸	عوامل انگیزشی
۰.۸۲	۰.۸۲	۰.۷۴	۰.۸۱	۰.۷۷	پیش‌بینی آینده

با توجه به مقادیر ارائه‌شده در جدول ۴، تمامی مقیاس‌های اندازه‌گیری شده مورد تأیید قرار گرفته و اعتبار آن‌ها به اثبات رسیده است. به بیان دقیق‌تر، تمامی شاخص‌های مورد بررسی موفق به کسب مقادیری بالاتر از ۰.۵ شده‌اند که نشان‌دهنده روایی و پایایی مطلوب این مقیاس‌ها است. مطابق با استانداردهای علمی، مقادیر بالاتر از ۰.۵ برای میانگین واریانس استخراج‌شده نشان می‌دهد که سازه‌ها بخش عمده‌ای از واریانس متغیرهای مشاهده‌شده را تبیین می‌کنند و این مقدار از کفایت لازم برای پذیرش روایی همگرا برخوردار است. این نتایج تأیید می‌کند که ابزارهای اندازه‌گیری مورد استفاده نه تنها از روایی لازم برخوردار بوده‌اند، بلکه توانسته‌اند به صورت مؤثر مفاهیم و سازه‌های مدنظر را به خوبی اندازه‌گیری و بازنمایی کنند. بنابراین، با توجه به پایایی و روایی تأییدشده، این ابزارها قابلیت اعتماد بالایی برای استفاده در پژوهش‌های آتی و تحلیل‌های آماری پیشرفته دارند.

۶/۲. بررسی معنا دارای سؤال‌های هر متغیر

برای ارزیابی اعتبار هر سؤال در مدل ساختاری، از مقدار T-value به عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی استفاده می‌شود. این شاخص برای ارزیابی مطلوبیت سؤالات مرتبط با عوامل پژوهشی به کار می‌رود. طبق قواعد آماری، اگر مقدار T-value در سطح خطای ۰.۰۵ بیشتر از ۱.۹۶ باشد، نشان‌دهنده آن است که سؤال موردنظر به طور معناداری با سازه‌های مدل ارتباط دارد و در نتیجه می‌توان آن را تأیید کرد (زاده و همکاران، ۲۰۲۰). به این ترتیب، T-value بالاتر از ۱.۹۶ نشانه مطلوبیت سؤالات در چارچوب مدل ساختاری است. براساس پژوهش خالقی‌زاده و همکاران (زاده و همکاران، ۲۰۲۰)، اگر مقدار T-value برای یک سؤال کمتر از ۱.۹۶ باشد، باید آن سؤال حذف شود، زیرا چنین سؤالی در تبیین متغیر مربوطه ضعف دارد و باقی ماندن آن می‌تواند باعث افزایش خطای اندازه‌گیری در محاسبات آتی شود. این امر موجب می‌شود که مدل ساختاری دچار اشکال شود و اعتبار نتایج کاهش یابد. در جدول ۵، مقادیر T-value برای تمامی سؤالات پژوهش ارائه شده است.

پژوهش در آموزش زبان و ادبیات عرب

دوره ۸، شماره ۲، ۱۴۰۵

براساس این جدول، تمامی سؤالات به جز سؤالات ۳، ۹ و ۱۷ دارای مقادیری بالاتر از ۱.۹۶ هستند. این امر نشان می‌دهد که این سؤالات به خوبی با سازه‌های مدل سازگارند و از اعتبار لازم برخوردارند. در نتیجه، سؤالات مذکور (۳، ۹ و ۱۷) که مقادیر T-value آنها کمتر از ۱.۹۶ است، از پرسشنامه حذف می‌شوند، زیرا آنها نتوانسته‌اند به طور مطلوب متغیرهای مربوط به خود را تبیین کنند و حضورشان ممکن است باعث کاهش دقت در مدل‌سازی و افزایش خطای محاسباتی شود.

جدول ۵- تعیین T-value تمامی سؤالات

T-value	سؤال	گویه
3.078	Q1	تجربه یادگیری نحو
8.610	Q2	
0.615	Q3	
8.517	Q4	
2.285	Q5	
3.693	Q6	
18.997	Q7	
9.053	Q8	
0.908	Q9	
16.719	Q10	
7.010	Q11	
2.639	Q12	
4.862	Q13	
3.693	Q14	عامل انگیزشی
4.976	Q15	
7.859	Q16	
۱.۷۶۷	Q17	
2.484	Q18	
2.815	Q19	
7.045	Q20	
5.258	Q21	
8.109	Q22	
8.752	Q23	
7.859	Q24	
3.627	Q25	
11.326	Q26	تأثیرات روان‌شناختی و اجتماعی
11.231	Q27	
3.310	Q28	
9.207	Q29	
2.430	Q30	
2.741	Q31	
2.902	Q32	
3.488	Q33	
2.203	Q34	

3.102	Q35	تأثیر بر مهارت‌های زبانی
7.983	Q36	
7.330	Q37	
4.964	Q38	
9.989	Q39	
8.924	Q40	پیش‌بینی رفتار آینده
22.296	Q41	
18.045	Q42	
3.988	Q43	
3.530	Q44	
5.504	Q45	تجربه یادگیری نحو

۷. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تحلیل تأثیر ساختارهای نحوی زبان عربی به همراه ایجاد انگیزه بر فرآیند یادگیری زبان عربی بر روی دانشجویان رشته الهیات دانشگاه فرهنگیان سمنان مرکز پردیس شهید رجایی انجام شد. بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش، شواهدی مبنی بر وجود رابطه معنادار میان یادگیری نحو عربی و یادگیری زبان عربی به دست آمده است. به‌طوری که اکثریت شرکت‌کنندگان در این مطالعه بر این باورند که یادگیری علم نحو برای تسهیل و بهبود یادگیری زبان عربی از اهمیت بالایی برخوردار است و آن را ضروری و مفید تلقی می‌کنند. علاوه بر این، انگیزه به‌عنوان یک عامل کلیدی و تأثیرگذار در فرایند یادگیری زبان به شمار می‌آید. یافته‌ها نشان می‌دهند که علم نحو به‌طور غیرمستقیم بر انگیزه یادگیرندگان تأثیر می‌گذارد و به تقویت اعتمادبه‌نفس آن‌ها در یادگیری زبان کمک می‌کند. با درک ساختارهای نحوی، یادگیرندگان می‌توانند به‌طور مؤثرتری به تجزیه و تحلیل جملات و متن‌ها پرداخته و در نتیجه توانایی‌های زبانی خود را افزایش دهند. به‌این‌ترتیب، یادگیری نحو نه‌تنها به‌عنوان یک جزء اساسی در یادگیری زبان عربی شناخته می‌شود، بلکه به تقویت انگیزه و علاقه یادگیرندگان نیز کمک می‌کند که این امر خود باعث بهبود فرآیند یادگیری می‌شود. یافته‌های پژوهش حاضر که نشان داد یادگیری نحو برای یادگیری زبان عربی لازم، مفید و ضروری است به‌صورت ضمنی با پژوهش‌های پیشین همسو است (Kurdy & Darraji 2016). یک پژوهش بیان دارد که علم صرف و نحو جزء زبان عربی هستند و برای فهم این زبان لازم می‌باشند (Kurdy & Darraji 2016). پژوهش دیگری نشان می‌دهد، نحو یکی از مهم‌ترین شاخه‌های زبان عربی است که نحو فردی است که قادر به درک معنای مکالمه و خواسته‌های گوینده است (Windarti & Syarifaturrahmatullah 2020). پژوهش علی قاسم محمد نیز اشاره دارد افراد با علم نحو می‌توانند صحیح سخن بگویند و این مورد اشاره به درک بهتر از اجزای جمله و انتخاب موارد درست در آن است (Mohammed 2024). در پژوهش خالقی زاده و همکاران نیز مشخص شد انگیزه بر یادگیری زبان دوم تأثیر معناداری دارد (زاده و همکاران، ۲۰۲۰). برخی دیگر از پژوهش‌ها نیز این رابطه را تأیید می‌کنند و معتقدند مدرسان و محققان، انگیزه را یکی از عوامل اصلی که بر یادگیری زبان خارجی / زبان دوم تأثیر دارد پذیرفته‌اند (نما ۲۰۰۹). پژوهش دیگری نیز تأکید می‌کنند: از آنجایی که انگیزه نقش مهمی در فرایند یادگیری زبان‌های خارجی ایفا می‌کند، بسیاری از محققین در پژوهش‌های خود به این سازه و اهمیت آن در میزان یادگیری فراگیران پرداخته‌اند (سمیاری شکوه و قربانی ۲۰۲۲). مطالعه‌ی حاضر با وجود داشتن دستاوردهای قابل توجه، با چند محدودیت روبرو بوده است که نیازمند بررسی و توجه است.

اولین محدودیت، عدم همکاری و انصراف تعدادی از دانشجویان و همچنین جامعه‌ی آماری کوچک بود که به دلیل کمبود رشته‌های مرتبط با نحو در دانشگاه رخ داد. پژوهشگر، با آگاهی از این محدودیت‌ها، تلاش کرد با توضیح مزایای این طرح پژوهشی و کاربرد عملی آن تا حد ممکن بر این موانع غلبه کند. دومین محدودیت، استفاده از پرسشنامه به جای مصاحبه با دانشجویان بود که اگر از مصاحبه نیز استفاده می‌شد، اطلاعات جامع‌تر و دقیق‌تری به دست می‌آمد. لذا پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آینده، محققان علاوه بر پرسشنامه، به روش‌های کیفی همچون مصاحبه نیز توجه کنند تا داده‌های غنی‌تری جمع‌آوری شود. در این پژوهش از پرسشنامه‌ای شامل ۴۵ سؤال استفاده شد که به منظور بررسی موضوع پژوهش طراحی شده بود. برای ارزیابی روایی و پایایی پرسشنامه از مدل ساختاری اسمارت پی.ال.اس استفاده شد که نتایج حاکی از روایی و پایایی قابل قبول مقیاس‌ها بود و همه‌ی آن‌ها تأیید شدند. برای سنجش پایایی، از معیار میانگین واریانس استخراج شده و برای ارزیابی روایی سازه‌ها از روش فورنل و لارکر بهره گرفته شد. همچنین به منظور بررسی معناداری سؤالات، از آماره T-value استفاده گردید و نتایج نشان داد که تمامی سؤالات به جز سؤالات ۳، ۹ و ۱۷ دارای معناداری لازم بودند؛ لذا این سه سؤال از پرسشنامه حذف شدند تا از ایجاد اختلال در محاسبات آتی جلوگیری شود. نتایج این پژوهش به روشنی نشان داد که نحو به عنوان یک ساختار زبانی، نقش مثبتی در ایجاد انگیزه برای یادگیری زبان عربی دارد. این نتایج به اهمیت نحو در فهم بهتر جمله‌ها و یادگیری عمیق‌تر زبان عربی اشاره دارد و تأیید می‌کند که یادگیری نحو به عنوان یکی از مبانی ضروری برای تسلط بر این زبان تلقی می‌شود. همچنین، یافته‌ها نشان دادند که می‌توان از نحو به عنوان ابزاری انگیزشی برای تقویت یادگیری نحو بهره گرفت. در نهایت، پژوهش به نقش حیاتی نحو در درک و تفسیر متون اشاره دارد؛ به‌ویژه در متونی که شامل نکات پنهان و ظرافت‌های زبانی هستند. این مهارت به‌ویژه در محیط‌های علمی و رسمی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و می‌تواند منجر به بهبود فهم عمیق‌تر متون تخصصی شود. این پژوهش با ارائه‌ی یک مدل تجربی، اهمیت نحو را نه تنها به عنوان یک بخش اساسی در زبان عربی، بلکه به عنوان یک عامل محرک برای انگیزه‌بخشی به دانشجویان بررسی می‌کند. با توجه به اینکه یادگیری نحو ممکن است در ابتدا چالش برانگیز به نظر برسد، یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که نحوه‌ی ارائه و آموزش نحو می‌تواند تأثیر بسزایی در افزایش علاقه و انگیزه‌ی دانشجویان داشته باشد. به همین دلیل، معلمان و اساتید زبان عربی باید با بهره‌گیری از روش‌های نوین تدریس، به‌ویژه ترکیب روش‌های سنتی و مدرن، فضای یادگیری را برای دانشجویان تسهیل کنند تا آن‌ها بتوانند با انگیزه‌ی بیشتری به یادگیری این بخش مهم از زبان بپردازند. پیشنهاد دیگر برای تحقیقات آینده، توجه به جنبه‌های روان‌شناختی و اجتماعی مرتبط با یادگیری نحو است. از آنجایی که یادگیری زبان تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند انگیزه، اعتماد به نفس و حمایت خانوادگی قرار دارد، پژوهش‌های بعدی می‌توانند به بررسی تأثیرات این عوامل بر فرآیند یادگیری نحو بپردازند. همچنین، پژوهشگران می‌توانند تأثیر نحو بر دیگر مهارت‌های زبانی مانند خولندن، نوشتن و مهارت‌های ارتباطی را نیز مورد بررسی دقیق‌تری قرار دهند.

منابع

- احمدزاده و آرمان. (۲۰۲۳). رویکردهای نوین در آموزش و یادگیری زبان عربی. کنفرانس یافته‌های نوین در مدیریت، روانشناسی و حسابداری، ۳(۳) ۲۸۳-۲۹۱.
- توماس‌ارپینیوس، روبرت‌جونز، بیاتی و کیانوش. (۲۰۰۰). ضرورت فراگیری زبان عربی برای فهم و دست‌یابی به متون عربی. نامه بهارستان، ۲(۱) ۱۱۰-۱۱۰.
- حق‌شناسی و علی‌محمد. (۱۳۹۹). آواشناسی: نشر آگاه.
- حق‌محمدی، کوثر، جعفری، ملک‌محمدی، مهران‌زاده و ژیل. (۲۰۲۴). یادگیری همیاری. همایش ملی تحقیقات میان‌رشته‌ای در مدیریت و علوم انسانی، ۸(۸) ۴۳-۴۹.
- دلیوند، ب. و ابراهیم. (۲۰۱۲). پژوهشی درباره‌ی اصول زبان‌شناسی در کلام وحی (قرآن). لسان‌مبین، ۳(۷) ۶۵-۸۰.
- زاده، خ.، شراره، نژاد، پ.، فرد و.، رضا، گل، ک. و عطیه. (۲۰۲۰). اعتبارسنجی پرسشنامه انگیزه یادگیری زبان فارسی به‌عنوان زبان دوم (مقاله علمی پژوهشی). پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، ۹(۲) ۲۵-۶۳.
- سمیاری، ر.، شکوه و قربانی. (۲۰۲۲). اعتباریابی پرسش‌نامه انگیزه یادگیری زبان انگلیسی به‌عنوان زبان خارجی. نقد زبان و ادبیات خارجی، ۱۹(۲۸) ۱۲۷-۱۴۸.
- شکوهیان و حسن، ت. (۱۹۹۶). زبان‌شناسی و اطلاع‌رسانی. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۶(۲) ۲۷-۳۳.
- طلایی نیک، ر. (۲۰۲۴). بررسی تأثیر عوامل شناختی بر بهره‌وری تیم‌های پروژه فناوری‌محور. فصلنامه علمی مدیریت استاندارد و کیفیت، ۱۴(۱) ۲۰-۴۵.
- علوی، میرکمالی و کیمیاسادات. (۲۰۱۶). راه‌های افزایش انگیزه از منظر قرآن کریم و نهج‌البلاغه. مدیریت در اسلام، ۳۱(۱۱) ۹-۲۲.
- فر، ت. و گندمی. (۲۰۱۱). رابطه انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۴(۱) ۱۵-۱۹.
- مرتضی، ع. ز.، سهیل، ح. پ. و اله، ب. و. (۲۰۱۴). نامه علمی: درک مفهوم آلفای کرونباخ: ضرورتی برای انجام مطالعات پژوهشی اصیل. مطیعی، ب. (۲۰۲۴). مقایسه تأثیر آموزش تلفیقی و تفکیکی بر مهارت‌های ترسیمی و ارتقاء انگیزه تحصیلی نوآموزان معماری. *Technology of Education Journal (TEJ)*، ۱۸(۲).
- موحدی، نجمه، پاک‌گهر، اخلاص، شمس‌تنگ‌دره، سینا، ... گل‌مکانی. (۲۰۲۳). روش‌های یادگیری زبان عربی. مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی، ۵۹(۵) ۳۰۱-۳۱۷.
- نما، س. (۲۰۰۹). انگیزه یادگیری زبان دوم: نقش برخی عوامل. پازند، ۴(۱۵) ۴-۱۷.

- Al Alili, S., & Hassan, W. (2017). Attitudes of Arabic and non-Arabic speaking parents toward the importance of learning Arabic in the United States. *Journal of the National Council of Less Commonly Taught Languages*, 21(1), 1-36.
- Annisa, A., & Yudiati, R. (۲۰۲۴). Learning Arabic Language Improves Student's Memorization of the Al-Qur'an. *Dzihni: Jurnal Pendidikan Bahasa Arab, Linguistik dan Kajian Literatur Arab*, 2(01), 55-64.
- Kurdy, W. H., & Darraji, İ. H. M. (2016). أهمية علم النحو في فهم النص الشرعي. (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi(8).
- Mohammed, A. Q. (2024). مراحل علم النحو. (Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 11(2), 46-60.
- Nuha, U., & Afthon, M. (2018). نشأة النحو العربي. (An-Nas, 2(2), 213-224.
- Santos, J. R. A. (1999). Cronbach's alpha: A tool for assessing the reliability of scales. *Journal of extension*, 37(2), 1.
- Versteegh, K. (2018). Learning Arabic in the Islamic world. In *The Foundations Of Arabic Linguistics Iii* (pp. 245-267): Brill.
- Windarti, W. & Syarifaturrahmatullah, S. (2020). تعليم النحو عند تمام حسان. (Southeast Asian Journal of Islamic Education, 2(2), 185-203.